

samen sterker!

PROJECT REGIONALISERING BRANDWEER GELDERLAND-ZUID

Samen Sterker!

In deze brochure informeer ik u over het project Regionalisering Brandweer. U krijgt informatie over de achtergrond van het project en de laatste stand van zaken. Bij dit project zijn veel mensen betrokken zoals brandweermedewerkers (beroeps en vrijwilligers), bestuurders en medewerkers van gemeenten. Een aantal mensen komt in deze brochure aan het woord. Zij geven hun persoonlijke visie op de regionalisering van de brandweer, vertellen hoe zij het proces ervaren en maken u deelgenoot van de kansen en uitdagingen die zij in de toekomst zien. Deze brochure beperkt zich tot de kernpunten. Ik kan mij voorstellen dat u na het lezen behoefte heeft aan een nadere toelichting. Deze toelichting geef ik graag. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van een presentatie aan uw raad.

Ik wens u veel leesplezier!

Marijke van Veen
Directeur Veiligheidsregio / regionaal commandant

Wie?

De brandweerregio Gelderland-Zuid omvat achttien gemeenten. In deze gemeenten en bij de huidige regionale brandweer werken ruim 800 vrijwilligers en 200 beroepsmedewerkers dagelijks samen aan de brandweezorg voor de 530.000 inwoners van de regio. Al enige jaren werken de organisaties hard om de brandweersamenwerking in de regio te versterken.

De vorming van brandweerclusters vormde een eerste stap hierin. Inmiddels kent de regio zeven brandweerclusters. Die bestaan uit de korpsen van de onderstaande gemeenten:

- Maasdriel en Zaltbommel (Bommelerwaard)
- Buren-Culemborg
- Geldermalsen-Neerijnen-Lingewaal (GNL)
- Millingen aan de Rijn-Ubbergen-Groesbeek (MUG)
- Nijmegen
- Tiel-Neder-Betuwe
- Wijchen-Heumen

De gemeente Nijmegen vormt, door inwoneraantal en korpsgrootte, een cluster op zich.

De korpsen van de gemeenten Beuningen, Druten en West Maas en Waal werken op dit moment aan de clustervorming.

Daarnaast is er ook een regionale brandweerorganisatie die zich bezighoudt met coördinerende en specialistische taken.

Brandweerclusters zijn samenwerkingsverbanden en bestaan uit meerdere aangrenzende gemeenten. Ze zijn in het leven geroepen om efficiënter te kunnen werken (met name op het gebied van oefenen, opleiden, de voorbereiding op incidenten en bedrijfsvoering). Clusters functioneren zo als gelijkwaardige partners binnen de huidige regionale organisatie.

Naast de samenwerking in clusters, werkt de brandweer ook in grotere projecten samen. Goede voorbeelden zijn de gezamenlijke aanschaf van tien tankautosputten, het project 'Terugdringen ongewenste en onnodige meldingen (TOOM)' en het project '100% mobiel' (waarbij voertuigen worden uitgerust met mobiele werkplekken/PC's).

De clustervorming en het projectmatig samenwerken leveren uiteraard efficiencyvoordelen op, met name in de ondersteuning. Clusters zijn daarnaast ook minder kwetsbaar. Echter, om ook in de toekomst een goede en betaalbare brandweezorg te kunnen bieden aan de inwoners van Gelderland-Zuid, vind ik dat er nog meer nodig is.

Lean Remmerde, teamleider
Beleid en Bedrijfsvoering,
Brandweer Buren-Culemborg

“Je ziet nu dat elk brandweercluster apart dezelfde taken oppakt. Denk bijvoorbeeld aan het ontwikkelen en opstellen van meerjarenbeleidsplannen of jaarplannen. Daar zijn in de regio nogal wat collega's mee bezig en we doen het ook nog allemaal verschillend. Als we dit soort taken en producten gezamenlijk ontwikkelen en oppakken, dan kan er veel efficiënter worden gewerkt. Regionalisering is in mijn ogen het middel om tot de noodzakelijke efficiency, afstemming en uniformiteit te komen.”

“Voor het vervolgproces vind ik het belangrijk dat er voldoende aandacht is voor wat het allemaal betekent voor de brandweermedewerkers, beroeps en vrijwilligers. Zij zijn het belangrijkste kapitaal van de organisatie en daarmee ga je zorgvuldig om. Dat blijft in mijn ogen de uitdaging voor de komende tijd.”

“Regionalisering is een logische stap”

Wat?

Het antwoord op de vraag wat er nog meer nodig is, luidt: **regionalisering van de brandweer. Regionalisering betekent dat er één (regionale) brandweerorganisatie ontstaat onder leiding van één regionaal commandant. De gezamenlijke burgemeesters vormen het bestuur van deze organisatie. Met het samenvoegen van de brandweerkorpsen van de gemeenten ontstaat er een daadkrachtigere en nog professionelere brandweer voor de regio.**

Begin 2010 koos het veiligheidscollege voor het Zuid-Gelders model als scenario voor regionalisering van de brandweer in onze regio.

Lokale inbedding

In het Zuid-Gelders model van brandweezorg komt het beroepspersoneel in dienst van de Veiligheidsregio. Voor wat betreft de vrijwilligers hebben gemeenten een keuzemogelijkheid. In het Zuid-Gelders model zijn gemeenten vrij om hun vrijwilligers in gemeentelijke dienst te houden.

Sterke clusters vormen een belangrijk uitgangspunt van het Zuid-Gelders model, evenals een stevige inbedding van de brandweer in de gemeentelijke organisatie en lokale gemeenschap. De brandweerposten in de gemeenten - van waaruit bij brand en andere incidenten wordt uitgerukt - blijven bestaan. Daarbij hoort ook dat de eigen cultuur van deze clusters en posten én het verenigingsleven in ere wordt gehouden.

De binding met de gemeentelijke organisatie blijft gewaarborgd door de korte lijnen tussen de clustercommandant en de burgemeester, het college van B&W en de gemeenteraad. En ook de betrokkenheid van de brandweer in de gemeentelijke werkprocessen (denk aan vergunningverlening) blijft gegarandeerd.

Materieel

In het Zuid-Gelders model is de Veiligheidsregio verantwoordelijk voor de inkoop en het beheer van het brandweermaterieel (zoals voertuigen, kleding, ademluchtapparatuur). Uiteraard betekent deze verantwoordelijkheid ook dat de brandweered medewerkers (beroeps en vrijwilligers) in de clusters hierbij betrokken blijven. Betrokkenheid vanuit de clusters op het gebied van inkoop en beheer is belangrijk en blijft ook in het Zuid-Gelders model gegarandeerd. Al het brandweermaterieel wordt in het Zuid-Gelders model in eigendom overgedragen aan de Veiligheidsregio, uiteraard tegen een vergoeding. De onroerende zaken in de vorm van de kazernes, posten en bijbehorende terreinen blijft in gemeentelijke eigendom.

Frank de Kruijff, clustercommandant Brandweer Millingen aan de Rijn-Ubbergen-Groesbeek

“In mijn ogen is regionalisering van de brandweerorganisatie een noodzakelijke ontwikkeling. De grote verscheidenheid aan producten die de brandweer moet leveren, vereist een schaalvergroting van onze organisatie.”

“Bij dit alles is het belangrijk dat we onze identiteit behouden. De warmte die onze brandweerorganisatie zo kenmerkt, moet behouden blijven. Dat is een van de uitdagingen waarvoor wij staan.”

“De warmte vasthouden”

Rob Verheijen,
gemeenteraadslid Groesbeek

“De raad heeft een kaderstellende taak. Van de gemeenteraad wordt verwacht dat hij helder aangeeft wat er bereikt moet worden en hoeveel geld het mag kosten. Het aangeven van beleidskaders geldt natuurlijk ook voor de brandweezorg.”

“Niet alle gemeentebestuurders en -besturen in de regio denken hetzelfde over regionalisering. Ik vind het echter essentieel dat regionalisering van de brandweer door alle gemeenten gezamenlijk wordt aangepakt. We moeten voorkomen dat gemeenten in een geïsoleerde positie terechtkomen. Dat is niet goed voor de kwaliteit van de brandweezorg en calamiteitenbestrijding in de regio.”

Zuid-Gelders model

Mensen	Materieel
Alle clustercommandanten en (overige) beroepskrachten zijn in dienst van de Veiligheidsregio.	Inkoop en beheer van het materieel en materiaal zijn een verantwoordelijkheid van de Veiligheidsregio.
Vrijwilligers zijn in principe in dienst van de Veiligheidsregio. Gemeenten die dat (nog) niet willen, kunnen er voor kiezen om de vrijwilligers in gemeentelijke dienst te houden.	Onderhoud van het materieel en materiaal is een verantwoordelijkheid van de Veiligheidsregio.
Eén rechtspositieregeling voor alle beroepskrachten, één rechtspositieregeling voor alle vrijwilligers.	Het huidige materieel en materiaal wordt in eigendom en beheer overgedragen aan de Veiligheidsregio.
	Onroerende zaken in de vorm van kazernes en bijbehorende terreinen blijven in eigendom en beheer bij de gemeenten.

Invloed gemeenteraad

Een geregionaliseerde brandweerorganisatie is onderdeel van de Veiligheidsregio. Het college van B&W blijft verantwoordelijk voor de brandweezorg en bepaalt wat er moet gebeuren op dit gebied. De gemeenteraad kan op verschillende momenten in het jaar invloed uitoefenen op het beleid van de geregionaliseerde brandweer. Dit kan tijdens besprekingen van:

- de begroting van de Veiligheidsregio (kaderstellen)
- de jaarrekening van de Veiligheidsregio (controleren)
- het beleidsplan van de Veiligheidsregio (kaderstellen)

Wanneer de raad specifieke zaken in het beleidsplan geregeld wil zien, kan de gemeenteraad de burgemeester daar op aanspreken. De controlerende en kaderstellende taak van de gemeenteraad op de brandweezorg is dus wettelijk geborgd.

Wat zegt de wet over regionalisering?

Gemeenten zijn niet wettelijk verplicht om hun brandweer te regionaliseren, als de brandweer maar voldoet aan de kwaliteitseisen die wettelijk worden voorgeschreven. Het gaat dan onder andere om eisen aan de opkomsttijden bij incidenten, de kennis en ervaring van brandweermensen en de organisatie van preventie- en proactietaken.

“Het draait allemaal om vertrouwen”

Waarom?

De wet Veiligheidsregio's gaat uit van een geregionaliseerde brandweerorganisatie. De wet is op 1 oktober 2010 in werking getreden en heeft als doel de rampenbestrijding en crisisbeheersing te verbeteren. Alle partners hierin zijn al regionaal georganiseerd. Echter, de brandweer (nog) niet.

Daarnaast ben ik ervan overtuigd dat de clusters het (inmiddels wettelijk) vereiste kwaliteitsniveau niet meer alleen kunnen realiseren. Dat kan wel in gezamenlijkheid, als één regionale organisatie. Verschillende onderzoeken onderbouwen deze keuze.

Ook krijgt de brandweer te maken met ingrijpende veranderingen. De lijst met kwaliteitseisen waaraan de brandweer moet voldoen (waaronder oefenen, trainen en opleiden) wordt steeds langer. De regelgeving wordt strenger en de gevaren voor de brandweerdewerker worden groter. Bovendien wordt de brandweer geconfronteerd met maatschappelijke ontwikkelingen, zoals verminderde beschikbaarheid van vrijwilligers. Om hieraan het hoofd te kunnen bieden moet de brandweerorganisatie veranderen en vernieuwen.

Vernieuwen

De laatste jaren heeft de brandweer zelf al veel veranderd en verbeterd. Maar dat was niet voldoende. Er bleven knelpunten en noodzakelijke verbeterprojecten. De kosten van de brandweezorg stegen hard, maar het aantal branden verminderde niet. Net zo min als het aantal dodelijke slachtoffers en de schade. De grenzen aan het verbeteren zijn bereikt. De brandweer moet zich écht vernieuwen.

Dat was het gevoel van Brandweer Nederland. Dit inzicht luidde het begin in van een herbezinning op het denken en handelen en uiteindelijk tot de keuze voor een nieuw organisatiemodel voor de brandweer.

Voorkomen

Een nieuw organisatiemodel wordt gezien als de stip aan de horizon. Het nieuwe model heeft een aantal kenmerken. Zo zal de brandweer van de toekomst zich meer richten op het voorkómen van branden en incidenten. Dit gaat zij doen via voorlichting over een brandveilig leven aan burgers en bedrijven, waarbij de eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid worden gestimuleerd. De brandweer gaat daarbij nóg meer samenwerken met partners als verzorgingshuizen, woningcorporaties, scholen en bedrijven.

Hans Driessen,
gemeentesecretaris Druuten

“Wat ik tot dusver constateer van het project is dat de kwaliteit van de geproduceerde stukken prima is. Ik heb één kanttekening, namelijk het relatief lang uit de weg gaan van financiële vraagstukken. De financiële overwegingen zijn een belangrijk afwegingskader voor de gemeenten. Ik constateer dat de dynamiek vanuit het vak af en toe nog te sterk is in verhouding tot de dynamiek van het geld. De financiële problemen van de gemeenten zijn ook de problemen van de veiligheidsregio. Gelukkig zie ik ook dat er bij de veiligheidsregio meer begrip is voor onze zorgen.”

“De huidige weg is een doodlopende weg van steeds meer investeren in repressie. In tijden van bezuinigingen valt dat extra in het oog. De vraag is dan wat de brandweezorg ons individueel kost en of we dat er voor over hebben. De vervolgvraag is dan of het verstandiger is om de brandweezorg in regionaal verband te organiseren.”

“Veiligheidsregio is voor en van de gemeenten”

Henk Kompagne, voorzitter
Medezeggenschapsplatform,
vrijwilliger brandweer
Buren-Culemborg

Vrijwilligers blijven de stevige basis voor de lokale brandweezorg. Er ontstaan kansen voor een nieuw soort vrijwilligers. Naast de huidige vrijwilligers kan er bijvoorbeeld gedacht worden aan vrijwilligers die zich bezighouden met het geven van voorlichting over brandveiligheid. Of aan vrijwilligers die zich uitsluitend richten op specialistische of ondersteunende taken, zoals verzorging of logistiek.

Brandweer Nederland zet nu koers in deze richting.

Nulmeting

Vernieuwen en veranderen is ook in Gelderland-Zuid noodzakelijk. In 2009 werd een onderzoek uitgevoerd die de (toenmalige) kwaliteit van de gemeentelijke en regionale brandweezorg in beeld bracht. In deze zogenaamde nulmeting zijn alle taakvelden van de brandweer onder de loep genomen, zoals bijvoorbeeld preventie, het opleiden en oefenen, planvorming, nazorg, brandbestrijding en hulpverlening. Ook gaf het onderzoek inzicht in de kosten van de brandweezorg. Uit het onderzoek bleek dat geen van de gemeenten op alle onderdelen aan alle gestelde eisen voldeed. De huidige kwaliteit van de brandweezorg in de achttien gemeenten in de regio varieert gemiddeld van een bijna voldoende tot een voldoende. De regionale brandweer scoort een gemiddelde van bijna voldoende.

De burgemeesters besloten tot een gezamenlijk verbetertraject dat er voor moet zorgen dat de brandweezorg in de regio op alle taakvelden op een voldoende (wettelijk voorgeschreven) niveau komt.

Sleutel

Ook de brandweer in Gelderland-Zuid ziet in het nieuwe landelijk ontwikkelde organisatiemodel de sleutel tot een goede en betaalbare brandweezorg in de toekomst en wil zich graag in deze richting ontwikkelen. Dit kan echter niet op gemeentelijk - of clusterniveau, maar vereist een gezamenlijke aanpak.

Regionalisering zie ik dan ook als hét middel om in Gelderland-Zuid de noodzakelijke vernieuwings- en kwaliteitsslag tegen aanvaardbare kosten te kunnen maken. Dit geldt des te meer in het licht van de actuele situatie, waarbij stevige kortingen op het Gemeentefonds en rijksuitkeringen worden voorzien. De verwachting is dat bij regionalisering de kosten van de noodzakelijke kwaliteitsverbetering en vernieuwing lager zijn dan wanneer elke gemeente hiermee zelf aan de slag gaat. Oftewel: één grote organisatie is goedkoper dan achttien kleinere gemeenten.

“Regionalisering is een oplossing -en niet het ei van Columbus- voor tal van problemen waar de brandweer in Nederland tegenaan loopt. Het kan een enorme verbetering zijn voor de effectiviteit van de brandweezorg, zowel aan de warme als aan de koude kant”.

“Het is een goede zaak dat vrijwilligers brandweertaken uitoefenen, maar moeten ze alles kunnen? Als we nu niks doen aan de opleidings- en oefendruk komt de eindigheid van de vrijwilligheid wel in zicht. Mogelijke oplossingsrichtingen zijn een differentiatie van taken en het op andere wijze in dienst nemen van vrijwilligers. Creativiteit is geboden. Dat kan bij uitstek in een grotere organisatie.”

“Regionalisering geeft meer mogelijkheden voor de vrijwilligers”

Hoe?

Op dit moment onderzoek ik - in opdracht van de burgemeesters in het bestuur van de veiligheidsregio - wat de mogelijkheden zijn van regionalisering van de brandweer in Gelderland-Zuid. Ik heb hiervoor de projectorganisatie 'Samen Sterker!' opgericht.

Zorgvuldig

Het project 'Samen Sterker!' raakt veel mensen, zowel binnen als buiten de brandweer. Denk daarbij aan de beroepsmedewerkers, de vrijwilligers, burgemeesters, colleges van B&W, gemeenteraden, gemeentesecretarissen, medezeggenschapsorganen en medewerkers van gemeenten. Al deze mensen worden zorgvuldig geïnformeerd en betrokken bij het project.

In de eerste fase van het project werd een zogeheten Medezeggenschapsplatform (MZP) ingesteld, een adviesplatform waarin vertegenwoordigers zitten van alle lokale ondernemingsraden / onderdeelcommissies. Het MZP wil groeien naar een Bijzondere Ondernemingsraad (BOR).

De projectgroep richtte voor vrijwilligers een klankbordgroep op zodat zij met elkaar van gedachten konden wisselden over regionalisering. Ook werd er onder vrijwilligers een enquête gehouden om erachter te komen wat voor hen belangrijk is in een geregionaliseerde organisatie. De projectorganisatie heeft ook enkele verkennende gesprekken gevoerd met de bonden.

Al in een vroeg stadium heeft de projectorganisatie alle gemeenteraden bezocht en geïnformeerd over regionalisering. Daarnaast heeft de projectorganisatie informatiebijeenkomsten gehouden bij de korpsen en is de mening gepeild van de vrijwilligers en de beroepskrachten.

Uitwerking

Met de keuze voor het Zuid-Gelders model gaven de burgemeesters ook de opdracht dit model verder uit te werken en te onderzoeken wat de financiële, organisatorische en personele gevolgen van regionalisering zijn. De projectorganisatie brengt deze nu in beeld. Hierbij ga ik zorgvuldig te werk zodat u een weloverwogen standpunt kunt innemen over regionalisering van de brandweezorg.

Steven de Vreeze, burgemeester Tiel

"Ik ben ervan overtuigd dat het gros van de gemeenten het op termijn niet meer voor elkaar krijgt om een kwalitatief goede brandweezorg te leveren tegen aanvaardbare kosten, mede vanwege de problematiek rond de beschikbaarheid van vrijwilligers. Op termijn gaan wij tekortschieten.

"Ik zeg op voorhand niet dat de brandweezorg goedkoper gaat worden door regionalisering, maar ik ben ervan overtuigd dat het dan minder duur is dan als we met z'n allen, los van elkaar, blijven 'doormodderen!'"

"Ik kan me heel goed voorstellen dat dit proces vooral in kleinere gemeenten grote emoties met zich meebrengt: 'onze brandweer wordt ons afgepakt, onze mensen worden onderdeel van 'Nijmegen', 'de regio'. Dat soort emoties horen bij brandweezorg. Ik heb daar ontzettend veel begrip voor. Tegelijkertijd vind ik dat ook dat we de ogen niet mogen sluiten voor de andere kant van de medaille, de problemen waarmee we te maken hebben."

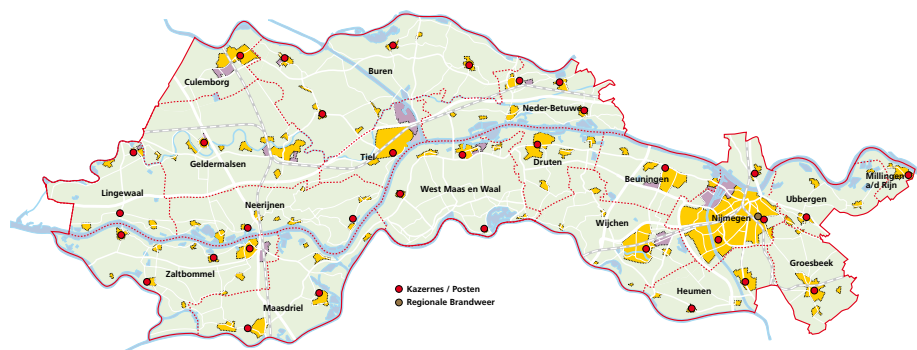
"Vind de goede balans tussen het regionale en lokale"

Wanneer?

Mijn planning is om in mei 2011 de besluitvorming door de achttien gemeenten over wél of niet regionalisering van de brandweer te hebben afgerond.

Gelderland-Zuid

Regio en kazernes/posten

Marijke van Veen, directeur
Veiligheidsregio / regionaal commandant

“Het regionaliseringsproces is boeiend. Ik beseef me ook dat het een proces is van lange adem. Het duurt ook lang. Toch maak ik me hier geen zorgen over: zorgvuldigheid gaat boven snelheid. Bijvoorbeeld: goed inzicht in de financiële gevolgen is noodzakelijk om straks op bestuurlijk niveau een goed besluit te kunnen nemen over regionalisering. De tijd die we nu investeren in dit onderzoek verdient zich aan het einde van het proces zeker terug.”

“Binnen onze organisatie zie ik dat de collega's vooruit willen en stappen willen zetten. We doen ook steeds meer samen. Het regionaliseringsproces levert in feite nu al winst op”.

“We krijgen in dit proces uiteraard ook te maken met de huidige financiële ontwikkelingen, oftewel de bezuinigingen. Het zal de ambitie die we als brandweerorganisatie hebben zeker beïnvloeden. Toch is het belangrijk het regionaliseringsproces voort te zetten. Het roer moet immers om. Want het huidige organisatie-model van de brandweer voldoet niet meer en leidt tot een onbetaalbare organisatie.

De brandweer moet zich meer richten op het voorkomen van brand en incidenten. Dat vereist een andersoortige organisatie. Alleen gezamenlijk kunnen we -tegen aanvaardbare kosten- deze noodzakelijke organisatorische omslag maken.”

Colofon

De brochure Samen Sterker! is in oktober 2010 geschreven voor de raadsleden van de 18 gemeenten in Gelderland-Zuid.

Oplage:
1.500

Redactie:
Veiligheidsregio Gelderland-Zuid
Sector Brandweer
Afdeling Communicatie

Redactieadres:
Regionale Brandweer Gelderland-Zuid
Afdeling Communicatie
Postbus 1120, 6501 BC Nijmegen
Telefoon: 024-327 1573
E-mail: Shera.Williams@vrgz.nl

Aan deze brochure werkten mee:

Hans Driessen
Henk Kompagne
Frank de Kruijff
Lean Remmerde
Marijke van Veen
Rob Verheijen
Steven de Vreeze

Vormgeving:
Maarten Slooves, Grave

Drukwerk:
Trioprint Nijmegen

Foto's:
Henk Baron (coverfoto), Jan Bouwhuis
(foto Steven de Vreeze), Rens Plaschek
(foto Marijke van Veen)

“Zorgvuldigheid gaat boven snelheid”